

Використання в селекційному процесі чистопородних елітних бугаїв зарубіжної селекції дає змогу значно підвищити генетичний потенціал та продуктивність стада.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Даньків В. Я., Петришин М. А., Павлишак Я. Я. Розвиток телиць та молочна продуктивність корів дочок різних бугаїв симентальської породи. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2022. Ч.71 (2). С. 228–244.
2. Екстер'єрні особливості та молочна продуктивність корів симентальської комбінованої (молочно-м'ясної) породи у ТзОВ «Літинське» / В. Я. Даньків та ін. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2020. Вип. 68. С. 189–204.
3. Ляшенко Г. Д. Лінійна класифікація корів-первісток за екстер'єром та її зв'язок з молочною продуктивністю. *Розведення і генетика тварин*. 2017. Вип. 55. С. 70–76.
4. Коваль Т. П. Бугаї-плідники та їх вплив на господарські корисні ознаки корів дочок напівсестер за батьком. *Розведення і генетика тварин*. 2017. Вип. 53. С. 124–130.
5. Федорович В. В. Молочна продуктивність корів симентальської породи залежно від їх живої маси у період вирощування. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького*. Львів. 2017. Т. 19. № 79. С. 93–99.
6. Характеристика корів симентальської породи за господарськими корисними ознаками в умовах Львівщини / В. В. Федорович та ін. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького*. Львів, 2016. Т. 18. № 2(67). С. 255–260.
7. Хмельничий Л. М., Вечорка В. В. Продуктивне довголіття дочок бугаїв-плідників української чорно-рябої молочної породи. *Розведення і генетика тварин*. 2016. Вип. 52. С. 134–144.

ПОШИРЕННЯ РАВЛИКІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Г.Л. Лисенко, І.М. Гейда, А.Л. Леппа

Державний біотехнологічний університет
anna.lysenko.7215@ukr.net

З'ясовано, що вживання молюсків роду *Helix* у їжу розпочалося ще в первісному суспільстві [1]. Наземний равлик здавна був повсякденним блюдом багатьох народів Середземномор'я і Південно-Східної Азії. А коли саме равлики з повсякденної їжі перетворилися в вишуканий делікатес, достеменно невідомо. М'ясо равлика ціниться незамінними амінокислотами, вітамінами та унікальними білками, в ньому зовсім відсутній холестерин і шкідливі жири. Тому можна вірогідно стверджувати, що м'ясо равлика наземного має дієтичні властивості.

За останні 25 років на світовому ринку значно збільшилося споживання сухопутних равликів в їжу. Раніше Хеліцид заготовляли, виключно збираючи у дикій природі, тому нині спостерігається прогресивне зниження цих делікатесних молюсків в тих областях, в яких вони вільно живуть. На сьогодні продовжується збір равликів в дикій природі як в малорозвинених країнах, так і країнах Заходу. Однак у більшості країн Європи збір наземних молюсків заборонено законодавством, і як що ведеться їх збір, то тільки в обмежених місцях, і в визначений час. В Україні, в більшості в західній частині, також займаються цим промислом, і можна відмітити, що спостерігається така ж сама тенденція. Нерегульований збір равлика приводить до критичного зниження його чисельності. Підвищений попит та недостатня кількість сухопутних равликів в природі призвела до необхідності створення людиною штучних умов середовища для їх проживання, умов, які наближені до природних, що імітують теплу пору року. Такі умови, в яких можливо б було їх комфортне розведення.

Головне, що ці умови можуть надати цілорічну доступність равлика, не сезонну одноразову, а протягом усього року. Отож ці умови нададуть міцну основу для розвитку індустрії, яка, своєю чергою, дасть можливість працювати тривало на щоденному ринку та задовольняти його потреби.

Так, людиною, починаючи з 70 років 20 сторіччя, поступово створювалось умовно равликове господарювання. Розвиток геліцекультури рухався в напрямку можливості розведення наземних равликів в штучних умовах в різних кліматичних регіонах. Цей проміжок часу зайняв десятиріччя. Розвиток тривав в напрямку від дрібного фермерського господарства до великих сільськогосподарських виробників теперішнього часу. Підсумки господарювання відзначалися успіхами від незначних до серйозних. І, на сьогодні, діяльність, яка пов'язана з вирощуванням равликів, залишається не достатньо відомою і вивченою, що потребує від підприємця ризику і матеріальні вкладення.

Поступово йшов розвиток «одомашнення равликів хелікс». Своїми руками створювалися огорожі. Фермерство проходило випробування погодними умовами, але зрештою були знайдені шляхи досягнення повного біологічного циклу вирощування наземних равликів. Втім через роки важкої роботи, після багатьох експериментів і організаційних моментів, витраченого часу на біологічні та зоологічні труднощі, пов'язаних з економічним виробництвом равликів, можна підсумувати, що равликове фермерство не легка робота, яка не має швидкого доходу і далеко не відразу окупається. Однак попри всі труднощі равликівництво у часі не зупиняється, а все більше набирає обертів.

Для розведення сухопутних равликів можуть бути залучені представники інших професій аби мати додатковий заробіток, так само і люди, які просто бажають втекти від міської суєти й реальності в глибинці заміських місць.

Статистика свідчить, що равликових ферм у світі чимало, але вони все одно не задовольняють світовий ринок [2, 3]: на сьогодні люди вживають близько 800 тис. тонн на рік, а бажають – до 1,5 млн тонн на рік! [4].

Нині у багатьох частинах світу створено комерційні ферми з розведення равликів. Виробництво равликів вже поступово приживається і в нашій країні. Хоча цей вид господарювання і вважається в Україні інноваційним, геліцекультурою вже займаються не мало виробників. У 2022 році нараховувалось близько 120 господарств [5]. Є як великі товарні виробництва, так і дрібні фермерські господарства. Окрім цього, керуючись новинкою, захопленням поспробувати вирощують равликів і багато господарів на своїх присадибних ділянках.

Одним із першопроходців – господарств, що займалися до 2022 року равликівництвом, було ТОВ «Укрравлик» – найбільша равликова ферма України та одна з найбільших у Європі. Виробництво знаходилося під Харковом з площею господарства 30 гектарів. Планувалося в майбутньому отримання до 150 млн наземних моллюсків, що надавало б можливості збирати за сезон до 700 тонн продукції (м'яса равлика). На фермі вирощували равликів виду *Helix Aspersa Maxima* та *Helix Aspersa Muller*, які мають великий попит на світовому ринку. Підприємство мало можливість експортувати продукцію до Франції та Іспанії й налагоджувало співпрацю із Китаєм. У 2020 році товариство «Укрравлик» було занесено до Реєстру рекордів України – як найбільшу равликову ферму країни. На жаль, на сьогодні, виробництво тимчасово призупинено через складну ситуацію в Харківській області. Попри це равликовий бізнес добре розвивається в центральних та західних областях України. Підприємства мають можливість реалізовувати моллюсків у мережі маркетів, готелів й ресторанів України та одночасно експортувати за кордон. Наразі у Чутівському районі Полтавської області господарює фермерське господарство «Равлик-2016», яке міститься на ділянці землі площею у 2 га з потужністю виробництва 50 тонн равликів на рік. Так само у Полтавському районі в с. Терентіївка дуже успішно розвивається сімейний бізнес «Лісовий равлик» – ферма з виробництва равлика 10 тонн на рік, але зі стабільними задумами на збільшення потужності в напрямку сучасних тенденцій. Під Києвом вже понад 5 роки існує ТОВ «Maxi Snail» – ферма, яка займається вирощуванням

наземних равликів в повному запланованому обсязі. Загальний об'єм равлика, що вирощується на рік, досягає 300 тонн. І, нині, це єдине виробництво в Україні зі складом та власною компанією в Іспанії. Більш ніж 5 років під Києвом в с. Горбовичі існує равликова ферма «JIFFY». Виробнича потужність ферми складає понад 50 тонн равликів на рік з перспективою розширення. На Львівщині із 2015 року в с. Солонка розвивається фермерське господарство «Західний равлик», у с. Яблунівка – ферма «Tante Snails», яка вже відкрила свій власний ресторан у французькому стилі «Tante Sophie café escargot», що користується шаленою популярністю у Львові. На Сумщині з 2018 року почало своє існування ФГ «Ферма Еко». І це досить не велика частка фермерських господарств України, які взяли вектор на розвиток, на виробництво вітчизняної продукції, яка достатньо високо ціниться за кордоном. Равлик, отриманий в Україні, вважається найсмачнішим та екологічно чистим та безпечним [5].

Таким чином, завдяки сприятливим погодним умовам равлики легко прижилися у різних регіонах України. Вони пристосувалися до нашого клімату не гірше, ніж у Франції. Україна може залишатися як експортером равликів, так і розвивати внутрішній нішевий ринок. Згодом попит на внутрішньому ринку зростатиме.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Bonnet J.C., Aupinel P., Vrillon J.L. L'escargot *Helix aspersa* // Bio.-Él. Ins. Nat. De La Rech. Agro.1990:124.
2. Morei V. Heliciculture – perspective business in the context of sustainable development of rural areas // Sci. Pap. Ser. Manag. Econ. Eng. Agric. Rural Dev. 2012. 12:113–118.
3. Brighton K. Snail Farming – Heliciculture // Escargot World. 22.09.2022. URL: <https://escargot-world.com/snail-farming/>.
4. Global Snail Market – Key Findings And Insights // FOODDIVE. 28.05.2018. URL: <https://www.fooddive.com/press-release/20180528-global-snail-market-key-findings-and-insights/>.
5. З ресторанним присмаком: равликова справа в Україні // 23.10.2019. URL: <https://raiffeisen.ua/en/biznesu/blog/z-restoranim-prismakom-ravlikova-sprava-v-ukrani-114>.

ВНУТРІПОРІДНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗА ГЕНЕТИЧНИМИ ТИПАМИ БІЛКІВ У МОЛОЦІ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

О.В. Гусєв, А.М. Хохлов

Державний біотехнологічний університет
Neos438@ukr.net

Вступ. Вміст білка в молоці і його валове виробництво в більшості країн світу набуває важливого економічного значення, тому що в останні роки спостерігається стійка тенденція переорієнтації споживання на використання не жирних високобілкових продуктів, наприклад, різних сортів сиру, як від переробки молока корів, так і молока кіз і овець. Однак, селекція корів на підвищення вмісту жиру в молоці певною мірою корелює і забезпечує одночасно збільшення і білка в молоці, але до певної межі, генетично зумовлені до кожної породи.

Із фізико-хімічної точки зору молоко представляє собою складну полідисперсну систему – складову з трьох основних частин: органічної (в тому числі білків, жирів, вуглеводів, нуклеїнових кислот, жироподібних речовин, вітамінів), мінеральній (в том числі іонів заліза, солей, неорганічних і органічних кислот) і водної. Хімічний склад молока самок сільськогосподарських тварин не постійний і залежить від ряду факторів. Вченими встановлено, що взаємозв'язок між складом коров'ячого та козячого молока залежить від порід тварин, періоду лактації, складу корму, сезонності а також від умов утримання та